

POSTANOWIENIE

8 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 8 stycznia 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku P.F.

z udziałem E.S. i C.S.

o rozgraniczenie,

na skutek skargi kasacyjnej E.S. i C.S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 20 marca 2025 r., II Ca 3205/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od uczestników solidarnie na rzecz wnioskodawczyni kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł, z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia uczestnikom odpisu niniejszego postanowienia.**

[dr]

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest

sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii jej przyjęcia bądź odmowy przyjęcia do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestnicy wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawili jako pytania: - „czy popełnienie przez funkcjonariusza publicznego, prowadzącego postępowanie uwłaszczeniowe, przestępstwa z art. 246 § 1 i art. 266 § 1 kodeksu karnego obowiązującego w czasie prowadzenia postępowania uwłaszczeniowego powinno być brane pod uwagę przez Sąd Okręgowy i czy Sąd ten powinien ten zarzut rozważyć i ocenić na podstawie art. 382 k.p.c., mimo że przestępstwa te uległy już przedawnieniu?”; - „czy powoływanie się przez osobę wnioskującą o uwłaszczenie części nieruchomości, stanowiącej własność innej osoby, na przejęcie od tej osoby w drodze spadku części nieruchomości wnioskowanej do uwłaszczenia, w sytuacji kiedy ta osoba żyła, może prowadzić do nieważności aktu własności ziemi z powodu wydania go niezgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. z 1971 r. Nr 27 poz. 250), czy też Sąd może uznać, że w powszechnej świadomości społeczeństwa, zwłaszcza na terenach wiejskich w latach 70-tych XX wieku termin „spadek” nie jest rozumiany zgodnie z art. 922 k.c., ponieważ dzieci przejmują majątek od rodziców w drodze formalnie darowizny, ale twierdzą, że dostali swój spadek, mimo, że rodzice nadal żyją, mimo że nie ustalił w trybie art. 382 k.p.c. na podstawie jakich dowodów takie tłumaczenie zaakceptował i nie podał faktów występowania w rzeczywistości takich sytuacji oraz czy Sąd może zastępować stronę w tłumaczeniu sensu jej zeznań?”; - „czy w postępowaniu o rozgraniczenie konieczne jest ustalenie przez Sąd zasięgu prawa własności tylko aktualnego właściciela, który nabył nieruchomość w drodze czynności prawnej, czy też dla oceny tej czynności prawnej niezbędne jest branie pod uwagę również okoliczności w jakich wydano w przeszłości decyzję - akt własności ziemi na nieruchomość stanowiącą własność obecnego właściciela i czy w przypadku, gdy ww. decyzja została wydana w wyniku przestępstwa, bez

jakiegokolwiek podstawy w prawie materialnym i z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego, mają zastosowanie art. 58 § 1, § 2 k.c. i art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.?”

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Skarżący nie podjęli próby przedstawienia argumentacji prawnej, która by nadała przytoczonym pytaniom cechy zagadnienia prawnego w powyższym znaczeniu, a to uniemożliwia kontrolę wniosku pod kątem spełnienia przesłanek przedsądu z art. 398⁹ k.p.c. Skarżący nie domagali się rozstrzygnięcia problemów ujętych abstrakcyjnie, mogących mieć znaczenie w niniejszej i w innych sprawach albo problemów, który przyczyniłby się do rozwoju prawa. Pytania sformułowane przez skarżących dotyczą wprost subsumpcji ustalonych w sprawie okoliczności albo takich okoliczności, które ustalone nie zostały, lecz były powoływane przez uczestników, pod przepisy, w świetle których zgłoszone żądanie zostało ocenione.

Skarżący pomijają, że w konsekwencji wejścia w życie ustawy z 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 27, poz. 250), prawa do nieruchomości rolnych nabyli ci ich samoistni posiadacze, którzy weszli w posiadanie na podstawie zdarzeń określonych w art. 1 ustawy, a były to nie tylko nieformalne działy spadku, lecz i nieformalne darowizny.

W postanowieniu z 19 sierpnia 2009 r., III CZP 51/09, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w razie wypełnienia hipotezy art. 1 ust. 1 ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych uwłaszczenie następowało z mocy samego prawa, co potwierdzała tylko decyzja wydawana na podstawie przepisów tej ustawy. Organ administracyjny stwierdzał nabycie prawa własności nieruchomości pozostającej w samoistnym posiadaniu wnioskującego o wydanie decyzji, nie dokonując jednak kontroli granicy i nie mając kompetencji do dokonania rozgraniczenia w toku postępowania uwłaszczeniowego. Z tego względu w wypadku określenia w akcie własności ziemi obszaru i konfiguracji działki z naruszeniem art. 12 ust. 7 ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych sąd dokonujący rozgraniczenia może samodzielnie ustalić granicę działek zgodnie ze stanem samoistnego posiadania na dzień 4 listopada 1971 r., bez potrzeby dokonania zmiany decyzji w postępowaniu administracyjnym. Samoistny posiadacz nabywał przy tym własność nieruchomości na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych w takich granicach, w jakich faktycznie wykonywał swe władztwo w stosunku do tej nieruchomości w dniu wejścia w życie ustawy uwłaszczeniowej, nawet jeżeli stan jej posiadania nie był zgodny z obszarem i konfiguracją działek wynikających z ewidencji gruntów.

O nieistnieniu decyzji administracyjnej (nie zaś o jej „bezwzględnej nieważności”, skoro w prawie administracyjnym konsekwentnie od okresu międzywojennego ustawodawca przyjmuje domniemanie prawidłowości decyzji, a w celu jej podważenia wymaga wykorzystania instrumentu w postaci stwierdzenia nieważności) można mówić co najwyżej wtedy, gdy została ona wydana przez podmiot niebędący organem administracji lub administrującym i w dowolnej procedurze, a zatem wtedy, gdy oceniane działanie pozoruje tylko wydanie aktu administracyjnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 9 października 2007 r., III CZP 46/07, wyrok Sądu Najwyższego z 17 października 2000 r., I CKN 846/98, uchwała Sądu Najwyższego z 18 maja 1994 r., III CZP 69/94, OSNCP 1994, Nr 12, poz. 233).

Wbrew twierdzeniom skarżących, akty własności ziemi, na których podstawie poprzednicy stron nabyli własność rozgraniczanych nieruchomości, nie były decyzjami nieistniejącymi (czy „dotkniętymi bezwzględną nieważnością”), a zatem

brak było podstaw do podważenia ich znaczenia w niniejszym postępowaniu i sądy *meriti* były związane tymi decyzjami administracyjnymi. O wyłączeniu możliwości ich podważania na drodze administracyjnej lub sądowej zadecydował ustawodawca (zob. art. 63 ust. 1 i 2 ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, Dz.U. z 2001, Nr 57, poz. 603), argumentując, że między 4 listopada 1971 r. a końcem 1991 r. minęło tak dużo czasu, że zainteresowani wykazaniem wadliwości aktów własności ziemi mogli z powodzeniem doprowadzić do ich weryfikacji na właściwej drodze, a skoro takich działań nie podjęli, to samo trwanie stanu stwierdzonego aktem musiało doprowadzić do wywołania skutków przewidzianych w prawie cywilnym.

Sąd drugiej instancji odnotował, że aktualnie spór graniczny dotyczy osób, które nabyły własność rozgraniczanych nieruchomości pochodnie, a mianowicie na podstawie umowy dożywocia lub darowizny. Z ustaleń dokonanych w sprawie wynika, że po wydaniu aktów własności ziemi nie doszło do zasiedzenia przygranicznych pasów gruntu, które by spowodowało korektę stanu prawnego linii granicznej między nieruchomościami. Sąd Okręgowy rozważył, czy posiadanie nieruchomości wykonywane przez uczestników w odniesieniu do przygranicznych pasów gruntu mogło doprowadzić do zasiedzenia ich własności i taką możliwość – z uwagi na złą wiarę posiadaczy, czas trwania posiadania i ostatecznie jego przerwanie – wykluczył. Ocena prawna okoliczności istotnych o przebiegu granic rozgraniczanych nieruchomości nie jest zatem wadliwa.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 2, art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 5 pkt 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935 ze zm.), orzeczono jak w postanowieniu.

Marta Romańska

[dr]

[a.]